

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

ARTICVLVS III.

Vtrum actus notionales sint de aliquo.

DISPVATIO I.

Filius est de substantia patris, & spiritus sanctus de substantia utriusque.

Conclusio est: Filius est genitus, non de nihilo, neque de aliena substantia, sed de substantia Patris, atque adeo generatio Filij est de aliquo. Eodem modo de processione Spiritus sancti dicendum est, eam esse de substantia Patris & Filij. Probatur conclusio primò, quia vera generatio, qua aliquid procedit vt Filius, est de substantia generantis, vt ex dictis quæst. 27. art. 2. est manifestum: vnus quippe homo generat alium hominem de sua substantia, quam in generatione decedit: sed Filius Dei est verus Dei Filius, & non per metaphoram, vt sunt illi, qui per gratiam in filios adoptantur, vt ex illo 1. Ioannis ultimo, *Vt simus in vero Filio eius*, &c. constat: ergo eius generatio neque est de nihilo, neque de aliena substantia, sed de substantia Patris. Cùm autem, vt Concilium Lateran. cap. *Damnatus*, de summa Trinitate & fide Catholica, argumentatur, Pater non dedit Filio partem quandam suæ substantiæ, & partem aliam sibi retinuerit, eò quòd substantia Patris sit indiuisibilis, ac omnino simplex, sit, vt sit de tota substantia Patris. Secundò probatur, ex confessione fidei Concilij Niceni, & Ephesini in epistola ad Nestorium: utrobique enim habetur: *Credimus in vnum Dominum Iesum Christum Filium Dei, natum ex Patre, vniuentum*, hoc est, ex substantia Patris. Deum de Deo, &c. Et infra: *Dicentes quia ex non stantibus factus est, aut ex altera substantia, vel essentia dicentes esse, aut creatum, hos tales anathematizat Catholica & Apostolica Ecclesia.* Concilium etiam Toletanum 11. in confessione fidei, *Filium*, inquit, *de substantia Patris sine initio ante secula natum, non tamen factum esse confitemur.* Tertiò, quia filius per generationem accipit à Patre substantiam patris, vt patet ex illo Ioannis 10. *Pater, quod dedit mihi manus omnibus est*: quod Concilium Lateranense cap. *Damnatus* citato dicit intelligendum esse ad litteram de substantia Patris, quam Filius accipit à Patre per generationem, indeque colligit Filium & Patrem consubstantiales esse, hoc est, eiusdem omnino substantiæ: ergo Filius generatur de substantia patris. Confirmatur ex illo Concilij Florentini in litteris sanctæ vnionis, in decreto de processione Spiritus sancti: *Omnia que Patris sunt, ipse Pater vniuento Filio suo gignendo dedit, prater esse Patrem.* Quartò, Filius non generatur de nihilo, eo enim dato esset creatura, eiusque generatio esset creatio, neque generatur de aliena natura & substantia, alioquin vel non esset Deus, vel essent plures Dij: ergo generatur de substantia Patris. Vnde Augustin. 15. de Trinitate. cap. 19. *Filius caritatis eius nullus est alius, quam qui de substantia eius est genitus.* Et 3. lib. contra Maximum cap. 14. inter alia quibus nostram conclusionem probat: *Nullo, inquit, modo verum Dei Filium cogitatis, si eum natum esse de substantia Patris negatis.* Et de fide ad Petrum cap. 2. Fulgentius: *Pater, inquit, semel de sua natura sine initio genuit Filium Deum sibi aequalem.* Vide Magistrum in 1. d. 5.

Obseruandum est cum D. Thoma hoc loco ad 2. & 3. & 4. sententiarum d. 5. q. 2. art. 1. has præpositiones, *de*, & *ex*, denotare habitudinem principij: quare cùm inter principium, & id quod est à principio, esse debeat distinctio, non concedimus hanc, *Filius est de substantia*, aut *de essentia*, quia substan-

Atia & essentia non distinguitur à Filio, concedimus tamen hanc, *Filius est de substantia Patris*, quia apponitur distinctio illa, *Patris*, quæ significat id, quod distinguitur à Filio, & habet rationem principij comparatione Filij. Vnde Augustinus 7. de Trinitate. cap. 6. *Tres, inquit, personas eiusdem essentia, vel tres personas vnã essentiam dicimus: tres autem personas ex eadem essentia non dicimus, quasi aliud ibi sit quod essentia est, aliud quod persona, sicut tres statuas ex eodem auro possumus dicere: aliud enim illic esse aurum, aliud esse statuas.* hæc Augustinus. Propter eandem rationem non concedimus Patrem esse de substantia Filij, aut Filium de substantia Spiritus sancti: quia neque Filius est principium Patris, neque Spiritus sanctus est principium Filij, quod tamen denotat præpositio illa, *de*.

Obseruat præterea D. Thomas locis citatis, hoc esse discrimen inter duas illas præpositiones, quòd præpositio, *de*, denotat habitudinem principij, quod sit substantiale aliquo modo: præpositio vero, *ex*, denotat habitudinem principij, etiam si consubstantiale non sit: quare quicquid dicitur esse de aliquo, dicitur etiam esse ex illo: non tamen conuertitur. Dominus enim dicitur esse ex ædificatore, tamquam ex principio efficienti, non tamen dicitur esse de ædificatore, quia ædificator non est principium consubstantiale domus, eò quòd nullam partem suæ substantiæ ei communicet, & creatura dicitur esse ex Deo, non tamen de Deo, quia similiter neque totam, neque partem suæ substantiæ illi communicat.

DISPVATIO II.

Vtrum Filius sit de substantia Patris tamquam ex materia.

Dvirandus in 1. d. 5. q. 2. & Henricus in summa *Dvirandus & Henricus* art. 5. q. 3. & quodlib. 5. q. 9. præmittunt, materiæ conuenire conditiones aliquas quæ dicuntur imperfectionem, vt esse puram potentiam, fieri in actu per formam, esse partem, &c. Conuenire etiam ei conditiones alias quæ nullam dicunt imperfectionem, vt manere eandem in generatione, esse intrinsecam genito, esseque id de quo res genita generatur, esse perpetuam: generationique, ac corruptioni minime obnoxiam, &c. Tunc dicunt, Filium generari ex substantia Patris tamquam ex materia, non quidem quoad conditiones materiæ, quæ dicunt imperfectionem, sed quoad conditiones, quæ nullam imperfectionem inuoluunt. Hæc eadem sententia videtur fuisse D. Thomæ in 1. d. 5. q. 2. art. 1.

Probant prædicti autores hanc suam sententiam: primò quoniam esse id de quo est aliquid, præexistere rei producendæ, esseque quippiam intrinsecum rei productæ, sunt conditiones materiæ: sed Filius est de substantia Patris, & substantia Patris, nostro intelligendi more cum fundamento in re, præcedit Filium, estque illi intrinseca: ergo Filius generatur de substantia Patris tamquam ex materia.

Secundò, si Pater de parte suæ substantiæ, aut de aliena substantia generaret filium, substantia illa haberet se vt materia: ergo cùm generet Filium de tota sua substantia, tota sua substantia, materia instar haberet. Patet consequentia, quia esse totam aut partem, esse propriam aut alienam substantiam, est quid omnino impertinens, vt se habeat, aut non habeat vt materia.

Tertiò, quando aliquid constituitur ex duobus, vnum se habet vt forma, & aliud vt materia: filius constituitur ex essentia & relatione: & relatio non se habet vt materia comparatione essentia, sed

sed potius vt forma: quippe cum adueniat essentia, eamque determinet ad esse Filij: ergo essentia se habet vt materia comparatione proprietatis personalis, atque adeo comparatione etiam Filij in ipsius generatione.

Diuus Thomas hoc loco in responsione ad primum & secundum affirmat, Filium generari de substantia Patris, tamquam ex principio consubstantiali ac formalis, eademque est sententia Caietani, & Torres hoc loco, Capreoli, Scori, & Gabrieli in 1. distinctione 5. communisque Doctorum. Ac sane cum diuina essentia sit actus purus, ac proinde forma subsistens, non satis caste loquuntur, qui dicunt, habere se vt materiam in generatione Filij. Vnde Augustinus 3. lib. contra Maximinum cap. 14. Non de aliqua, inquit, materia, aut de nihilo, est Dei Filius.

Ad 1. Ad primum igitur argumentum in contrarium dicendum est, omnes illas conditiones posse aequè bene conuenire formæ, ac conuenientie materie, vt patet, si Deus anima præexistenti D. Petri videret materiam, quam de nouo crearet. Tunc enim D. Petrus esset de illa anima præexistente, sibi intrinseca, postquam esset productus: quare conditiones illæ materie in rebus materia constantibus, non cogunt essentiam diuinam habere se, vt materiam in generatione Filij, & processione Spiritus sancti.

Ad 2. Ad secundum ita est respondendum. Si per impossibile pars illa, aut aliena substantia, esset actus purus, vt re ipsa essentia diuina est, vtique Filius non generaretur de illa tamquam de materia, sed tamquam de forma subsistente. Etenim si Deus de parte formæ ignis præexistentis aliquid produceret supponendo tali parti formæ nouam materiam, sanè productum illud produceretur de parte illa formæ, non tamquam de materia, sed tamquam de forma, vt est notissimum. Itaque vt dicamus aliquid produci de aliquo tamquam de forma, aut tamquam de materia, non respicimus, an sit totum, an pars, & an sit proprium, aut alienum, sed ad naturam eius de quo producit.

Ad 3. Ad tertium responderi debet, maiorem non esse veram, quando constituentia sunt idem prorsus ex natura rei, solumque est constitutio nostro intelligendi more, vt in re proposita cernitur, in qua vtrique ex natura rei est actus purus, idemque prorsus cum alio. Eatenus tamen, vt verum fatear, essentia diuina & relatio nostro intelligendi more videntur habere vt forma & materia metaphysica, quatenus relatio nostro intelligendi more videtur determinare essentiam ad constitutionem personæ, & essentia determinari: re tamen ipsa vnum non est actus, etiam metaphysicus, & aliud potentia: quia seclusa operatione intellectus, nulla est actus distinctio inter essentiam & relationem, vt ex dictis sæpe in superioribus est manifestum: vt autem duo aliqua ita sint affecta, vt vnum sit actus, & aliud potentia, distinctio inter vtrumque necessaria est.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in diuinis sit potentia respectu actuum notionalium.

O c articulo examinandum est cum D. Thoma, vtrum detur potentia respectu actuum notionalium, & in sequenti quid ea sit, videlicet vtrum sit aliquid absolute, an respectuum.

Quod ad primum attinet, fuit opinio Aureoli, vt Capreolus, & Gregorius in 1. dist. 7. referunt, al- Molina in D. Thom.

A ferentis, in Patre non aliam esse potentiam ad generandum Filium, quam non repugnantiam terminorum: ita scilicet, vt quemadmodum homo non per aliam potentiam dicitur posse esse animal, quam per non repugnantiam, vt sit animal, quæ fundatur in necessaria habitudine ac connexione animalis cum natura humana: sic quoque non per aliam potentiam Pater dicitur posse generare Filium quam quia non repugnat ab ipso esse Filium per generationem. Itaque vult potentiam, secundum quam Pater potest Filium generare, non esse aliquid reale & positum in Patre, sed solum negationem repugnantie vt Filium generet.

B Sententia hæc, tenui meo iudicio, non solum singularis est in re admodum graui, sed etiam parum consona scripturæ sacræ, Conciliis, ac rationi ipsi. Psalmo enim 109. ait Pater æternus ad Filium. Ex vtero ante luciferum genui te: quo in loco innuitur aperte intellectum fuisse principium reale, quo Pater genuit Filium, vt latius quaest. 27. art. 1. exposuimus. In Concilio etiam Lugdunensi cap. Fideli de summa Trinitate & fide Catholica lib. 6. & in Florentino in literis sanctæ vniõnis in decreto de processione Spiritus sancti, definitum fuit, Patrem & Filium esse vnum principium Spiritus sancti, estque sermo de principio reali: quare non sola nõ repugnantia terminorum, sed vera vis realis constituenda est potentia ad producendum Filium, aut Spiritum sanctum. Adde, Filium & Verbum in diuinis esse idem: Verbum autem producit per intellectum, tamquam per principium quo: ergo Pater generat Filium per intellectum, tamquam per principium quo, atque adeo datur in Patre vis realis, per quam generat Filium.

C Alia fuit opinio Gregorij in 1. dist. 7. quaest. 1. concedentis quidem vim principium, ac potentiam realem ad producendum Filium, attamen asserentis hanc nullo modo distingui à Patre, sed esse idem prorsus cum Patre: quia arbitratur, alioqui non saluari omnimodam simplicitatem in Deo, vt de notionibus & proprietatibus personalibus quaest. 32. art. 2. disp. 2. eum affirmasse retulimus.

D Hæc quoque sententia singularis est, videturque conuinci testimonio illo Psal. 109. Ex vtero ante luciferum genui te: tum etiam postrema ratione, quam aduersus Aureolum confecimus, superuacaneumque duco disputare aduersus has sententias: cum explicata veritate satis manifesta sit futura falsitas harum opinionum.

E Est ergo opinio D. Thomæ hoc loco, & communis, in Patre dari potentiam realem, à Patre aliquo modo distinctam, qua generat Filium, & in Patre & Filio dari potentiam realem, qua spirant Spiritum sanctum: quæ in hunc modum probatur. Omne generans generat aliquo sui: ergo Pater aliquo sui generat ac producit Filium, tamquam potentia, qua eum generat, eademque ratione Pater & Filius aliquo sui spirant ac producant Spiritum sanctum, tamquam potentia, vt ita dicam, spiratiua, ac Spiritus sancti productiua. Confirmatur hæc ratio, quod ad potetiam spiratiuam attinet, quia Pater & Filius producant Spiritum sanctum, non quoad id, in quo distinguuntur, nempe quoad paternitatem & filiationem, sed quoad id, in quo conueniunt, & sunt vnum, vt ex Concilio Lugdunensi, & Florentino constat: ergo aliquo sui, tamquam vi ad producendum, producant Spiritum sanctum.

F Tota rei huius difficultas est, in quo sensu concedenda sit in diuinis potentia ad generandum Filium, aut ad spirandum Spiritum sanctum. Ad cuius

Improbatur.

Gregor. opinio.

Reiicitur.

Dari in patre potentia realem ab eo aliquo modo distinctam ad filium generandum.

Potentia secundum realem, & potentia nostra intelligendi more quid sint, & quo pacto differant.